

Vader

We beginnen met de aanhef: 'onze vader'. De beeldspraak 'vader-kind(eren)' wordt in Tenach gebruikt om de innige relatie aan te duiden tussen God en mens.

Voorbeelden van teksten waarin deze relatie zo wordt genoemd:

Israël is Mijn zoon, Mijn eerstgeborene [...] Laat Mijn zoon gaan en hij zal Mij dienen (Exodus 4:22-23).

Is Hij niet je vader, je schepper? Hij heeft je gemaakt en Hij bevestigt je (Deuteronomium 32:6).

Hebben wij niet allen één vader? Heeft niet één God ons geschapen? Waarom dan verraden wij elkaar? (Maleachi 2:10)

Ook in de rabbijnse literatuur wordt deze beeldspraak regelmatig gebruikt:

Rabbi Jitschak [zei: ... God zegt tegen Israël:] Alle wonderen en machtige daden die Ik voor jullie gedaan heb, deed Ik niet opdat jullie Mij daarvoor zouden belonen, maar opdat jullie Mij zouden eren als kinderen en Mij jullie vader zouden noemen, [zoals er staat:] "Ik zei: Noem Mij 'mijn vader'" (Jeremia 3:19). [Exodus Raba 32,5]

"Maakt voor Mij een heiligdom en Ik zal in hun midden wonen" (Exodus 25:8). De Heilige-gezegend-zij-Hij zei tegen Israël: Jullie zijn mijn schapen (Ezechiël 34:31) en Ik ben de herder (Psalm 80:2). Maak een onderkomen voor de herder, zodat hij kan komen en jullie hoeden. [...]

Jullie zijn de wijngaard (Jesaja 5:7) en Ik ben de bewaker (Psalm 121:4).

Maak een hut voor de bewaker, zodat hij jullie kan bewaken.

Jullie zijn de kinderen (Deuteronomium 14:1) en Ik ben jullie vader (Jeremia 31:8(9)). Het is een eer voor de kinderen om bij hun vader te zijn en het is een eer voor de vader om bij zijn kinderen te zijn [...]. Maak een huis voor de vader, dat hij kan komen en wonen bij zijn kinderen. Daarom wordt er gezegd: "Maakt voor Mij een heiligdom" (Exodus 25:8). [Exodus Raba 34,3]

Uit al deze voorbeelden wordt duidelijk dat in de woorden 'onze vader' Zijn zorg voor ons doorklinkt, Zijn betrokkenheid, Zijn nabijheid.

MOEDER

De Bijbel is ontstaan in een patriarchale samenleving. Het is dus te verwachten dat God in de Bijbel 'vader' wordt genoemd en niet 'moeder'. Maar verrassend genoeg vinden we ook de beeldspraak 'moeder' voor God:

Als een mens die door zijn moeder wordt getroost, zo troost Ik jullie. (Jesaja 66:13)

En misschien nog duidelijker:

En Ik, Ik leer Efraim lopen, neem hen bij hun armen [...]

Ik trek hen met menselijke banden, met koorden van liefde.

Ik ben voor hen als zij die een baby¹ naar hun wang tillen.

Ik buig me naar hem over, Ik voed. (Hosea 11:3-4)

Hoewel het woord niet wordt genoemd, wordt God hier onmiskenbaar getekend als moeder. Zij leert haar kind lopen, het aan de armpjes vasthoudend om het overeind te houden. Dan krijgt het kind een tuijge om, een leidsel, waarmee de moeder het zachtjes en zorgzaam aanspoort om te lopen. En als het kind dan moe is, tilt de moeder het op en legt het liefdevol tegen haar wang. Zij buigt zich voorover en geeft het kind te drinken. Moederlijker kan dit beeld van God bijna niet zijn.

Vragen:

- Wat roept de beeldspraak van God als vader bij u op? Ervaart u het beeld als positief of als negatief? Kunt u dat nader toelichten?
- Wat vindt u ervan als we God behalve 'vader' ook 'moeder' noemen?

DODO VAN UDEN

Voor een uitgebreide bespreking van het Onze Vader zie Th.C. de Kruijff en M.J.H.M. Poorthuis, 'Avinoe, Onze Vader'. 2^e herziene druk 2016.

¹ In het Hebreeuws staat hier het woord 'ol'. Vele vertalingen vertalen dat hier met 'juk'. Het kan echter ook 'baby' betekenen (zie Naardense Bijbel: zuigeling; Buber/Rosenzweig: Säugling; Groot Nieuws Bijbel: kind).